

Előfizetési ár:

Vidéken: Helyt:
Évnyegyedre 2 f. 50 kr. | Évnyegyedre 2 f. 24 kr.
Félévre . . . 5 f. 40 kr. | Félévre . . . 4 f. 48 kr.
Eladás egyes számonként nincs.

HETILAP.

Hirdetések és magánviták:

Hirdetések és magánvitákhoz minden ízbeni beiktatásnál még 10 pkr. mond sora 3 p. kr., a helyegdíj számítandó.

Az iparvilág, tudomány, művészet és szépirodalom köréből.

E lap szellemi és anyagi ügyeit illető minden levél a SZERKESZTŐSÉG-hez czimzendő.

Dérmentelen leveleket csupán rendes levelezőinktől fogadtunk el. Kéziratokat nem küldünk vissza.

Megjelen e lap jelen ivny alakjában minden szerdán és szombaton dőben.

Tartalom:

Állítsunk eszményi muzeumot. *Kővári L.* — A nemz. színház Kolozsvárt a mint ma van. *J.E.* — Könyvismeret. *10.* — Jöföle cseresznyét ültetés által szaporítani. — Olesó fekete tenta. — Hírfűzér. — Hálanyilvántás. — Tárca: Nemz. színház. Gazdasági jegyzetek. — Hirdetések.

Állítsunk eszményi muzeumot.

Hogy országos muzeumunk legyen, arra ily napokban kevés a kilátás.

Községi muzeumokat állítani hatalmunkban volna; de mint mindenütt, kicsiben kezdeményezni itt sincs kedvünkre. Pedig Róma is szalmás kunyhókon kezdődött.

Ha tehát fiók muzeumokra sincs kilátásunk: állítsunk eszményieket, mi amazokat nagy részben pótolja.

A kérdés igen egyszerű. Egy muzeum rendszeren áll: könyvtár, régiségek és természetiek osztályából és képtárból. Indítványunk és a valóság közt csupán annyi a különbség, hogy egy valódi muzeumnál minden meglevőt ugyanazon épületben találjuk, míg eszményi muzeumunknál több utcákban, meglehet több városok és falukon, illetőleg az egész országban.

A helyett, hogy a tárgyakat összehordanók, azokat csak bejelentenők, lajstromoznók: vagyis összeírni, mit birunk e tárgyra az egész országban. S ki valamelyik osztályát tanulmányozni, vizsgálni akarja: az a helyett, hogy egy pár teremben találja mindent, fel fogna ülni egy szekérre s elmenne az illető helyek színe.

Vegyük a dolgot részletesben. Kinevezünk muzeumi örököt, minden osztályra egy-egy szakembert. Megkérünk igazgatónak, pártfogónak egy főurat Kolozsvárt. Felszólítást bocsátunk az egész országra, hogy minden hazafi és tudománybarát, mit e tárgyat bír, jelentse be a pártfogóhoz; az a bejött jelentéseket az osztály őrinek átadja; azokból egy sorozat készül, melynek, ha nagy mutatótáblája lesz, hol mindennek után lehet keresni — azonnal kész egy példányban a muzeum.

Vegyük még részletesebben: Tudjuk, mikép Kolozsvárt a természetiek osztályára: Franzenau ur néhány ezer lepkét, a Bergai-örökösök mondhatni teljes állománygyűjteményt birnak;

tudjuk, mikép a régiség osztályra római és nemzeti műdarabokban, faragvány, edény, öltöny, s fegyverekben, érmekben mint dr. Ötvös, dr. Lészai sat. még elég gazdagok vagyunk;

tudjuk, mikép a szebeni nagy képtár mellett, (mind a mellett, hogy az utolsó vizsállyok a képek ellen irtó háborut tartanak) még feles képeink vannak a történeti korból;

tudjuk végre, hogy csak helyben igen szép könyvtárakkal birunk, milyenek a három főtanáde, két casinóé, női egyetlé, s a könyvszerző társulaté (mi ugyis muzeum alapjává volt szánva), gróf Mikóé sat. sat., ha mind-ezek lajstromát összeszeresszük, egy kötetbe hozzuk, hazai szakember vagy idegen utazó pár óra alatt tisztában van önmagával.

E lajstrom egész nagy könyvvé válnék; de kinek tetszenék, jegyezhetne belőle magá-

nak, helyben: sőt pár hiteles másolatát is lehetne venni.

A könyvtárra nézt tovább kellene mennünk. Eszközölnünk kellene, hogy minden tanoda nyomassa ki lajstromát külön-külön, de egy alakban; ugyanazt tegyék azon hazafiak is, kik magános kisebb nagyobb könyvtárakat, gyűjteményeket közhasználatra szánják: és ekkor a különböző tárok több lajstromát egy kötetbe szerkesztenők, a végén mutatótábláznók, egybekötötténők, s áruba bocsátánók könyvársi uton, hogy minden hozzá juthasson, minden birhassa.

Es e lajstromba bejöhete Erdélyből bár ki gyűjteménye vagy könyvtára.

A nyomtatási költséget hordozhatnák az illető tandák vagy pártfogók, vagy azon családok, kik e könyvtárak öregbítésére befolyának, igen a casinók; fedezné a rendre begyűlendő lajstrom-ár; de hordozhatnák egyes ügybarátok, pl. csekély magam felvállalom, hogy az összes lajstrom mutatóját elkészítetem, s nyomtatási költségét fedezem, vagy arra 50 pflot minden órán befizetek.

A tárgy igen egyszerű és világos, s épen ezért, meglehet egyelőre nem igéri azon óriási szellemi eredményt, melyet inkább csak a szakember érez, minék inkább csak az örvendelőre, mert inkább ismeri a nyeresémet.

Kivihetnék egyesek, de ha a tárgyat leg-egyszerűbb utján kívánók kezelteni: a nagy casinó választmányát (mint egyeseket s nem mint testületeit) kellene felkérnünk, hogy az ügyet fölvegye, tárgyalja, kivigyje.

Igy azt sem tudjuk mink van, mink nincs; egy idegen utazónak nincsen és nincsenel felelünk ott, hol vanokkal felelhetnénk; magunk szükségét látunk oly könyvek s gyűjteményekben, melyek tán a szomszédban ismeretlenül hevernek. Hosszason lehetne hasznosságát fejtegetni; de miután valódi és eszményi muzeumunk közt, (mely első hasznosságáról beszélni is bárgyúság volna) mi lényeges különbség sincs: bizást reméljük, hogy e gondolatall igen sok embert előzünk meg, kik épen ugy ohajtták, mint mi.

Kővári L.

A nemzeti színház Kolozsvárt a mint ma van.*)

Első cikkem végén im e kérdésre igérek feleletet: mi van ténve nemzeti színházunk szellemi érdekében, nyelvünk- és nemzeti életünkre kifolyólag?

Ama czikk egész tartalma egy indirect felelet, nyilvános tények meggyőző beszéde a kérdésre. Hogy maga a színházépület, akár annak épségét és belrendezését, akár a locálék kényelmesbítését tekintsük, a tómerdek javítás és új építések által ugyszólván ujja teremtetett, s ekép mind szini előadásokra teljesleg alkalmassá vált, mind pedig a szini szeményzet játék alkalmávali kényelméről a kitelhetőkben gondoskodás történt: mindez színeszetünkre s általa nemzeti életünkre telemes befolyással van.

Hogy az országos szinh. választmány még az elmúlt viszontagságos szini esztendő rom-

* Lásd Hetilap 94. sz.

jaiból egy szerény kis könyv- és ruhatárt nagy ügyelbajjal előállított, s azt az újabb részvények alapján oly kiterjedésűvé tette, miként nem sokára alig lesz meglevő szindarab, mire a szükséges öltözékkel ne birjunk: ez színházunk szellemi érdekeire ismét nagy befolyással van.

Átalában, hogy színházunk maholnap oly karban lesz, miszerint a vállalkozó igazgatónak derék egyéneknek kívül egyébre nem lesz gondja, kész és kényelmes színház, butorzat és diszitmények, könyv- és ruhatár fogván rendelkezésére állani: mindez, ismétlem, a nemzeti színészetnek itt Kolozsvárt jövőre nézve nagyon kedvező kilátást nyujt.

Jő az utolsó és legfontosabb: egy kellő számu, sok szinjadi kapacitással bíró drámai és népszínműi társulatnak szerződötése és biztosítása, melynek igazgatója s minden jó reméltető személyzete elismerést és méltánylát érdemel; mindazáltal a férfi- és nő-személyzet közt lenni kellő arány és a főtájkosnó gyengékedése tekintetéből a nő-személyzet mégis mentől előbb erősítendő, vagy állandó szerződötés, vagy Pestről vendégbírás ujján.

Azon kérdésre: volt-e ezen társulat eddigi működésének nyelvünkre és nemzeti életünkre befolyása? feleletem az: igenis, volt negativ hatása; a positiv eredményeket ez év és a rá következők fogják meghozni. A szellemi élet csendes és titokszertű műfolyamában az okok okozati, évek sokszor tizedek sőt századok multán nyilvánkoznak. Az embernek, a hazafinak tiszte megtenni a jót, elhinteni a nemes magvat: a gyümölcsözést időre kell bízni.

De hát nyujtnak-e és minő kilátást e tekintetben az új constellatiók? Már itt némi föl-tételekkel, határozottan felelhetem: igenis nyujtnak és pedig vigasztaló!

Nézzük okoskodásom tételeit. A színházi orsz. választmány az elkölt részvények alapján a színházat most, és ez alkalomra elegendőleg, alkalmassá tette cél-nak megfelelő és sikeres szinjadi előadásokra. Ez az egyik.

A szerződöt színész társulat igazgatója sok tapintattal s még több becsületérzessel bír, a személyzet nagyobb része szintegy elég tanúságát adta már ekkorig is, hogy szakértőleg és a közönség tetszésére játszani tud; dijaik iránt pedig, néhány nagylelkű hazafi által — kiknek nevők színházunk évkönyveiben és a maradék emlékében örökre élend — biztosítvák. Ez a második.

Kolozsvár közönsége teljesen magyar érzelmű, a művészetet általában, főleg a mi igazán nemes alakban, nemzeti szinben és zamatban jelenik meg, hön pártolja, nemzeti nyelvet hálványzásig szereti. Ez a harmadik.

E három tétel következménye az, hogy a mi ezeken tul van, az mind a szintársulat teendője. Ha drámai és népszínműi előadás, nyelv és játék, változatosság és jó tapintat tekintetében az igazi magyar jelleg és kifejezés, a finom izlés és nemzeti cultura helyegét viselendik, ugy szinpadunk a legnemesebb élvezetek helye, a művészet bűvösen vonzó csarnoka lesz, közönségünk ide bizonyára örömmel járand el, s ez által szép nyelvünk kétségkivül tisztulni és terjedni, nemzeti életünk élénkülni, szívósodni, nemesedni fog.

És ezeket nekem a mai csillaglás, szín-
ügyünk új constellatioja mutatja!

Ismétlem: Kolozsvár közönsége egyike a legmiveltebbeknek a birodalomban; szereti azt, mi szép, mi nemes, méltányolja a valódi művészetet; ha színigazgató és személyzet előadásait egyes választás és jól elkészültség, hibátlan magyar beszéd, és szabatos játék által a művészet színvonalára emelni képesek lesznek, e közönségnél jelenők és jövőjük, méltányoltatás és dicsőség, számukra biztosítva van. Szép iránti belsőtlönünk, a szellemi élvezet nemes vágya s nemzeti érzelmünk egybegyűjtend minket mindannyiszor, a hányszor ezek-re kilátásunk lesz, a nemzet házába.

A pénzügyet illetőleg: az eddig bejött részvények kamatai — a mint értesülék — 2500—2800 pft körül járnak, a költség 5000 pft körül. Mihez képest az orsz. választmány építései bevezetésén, valamint a könyv- és ruhatár lassankénti gyarapításán kívül, mostanság egyedül a pénztárnak activ állapotra emelését tűzheti ki célul, még pedig az 1855-ik évi részvénykamatok alapján; mi ha megtörtént, felsőbb helyen egy nagybácska gyűlést eszközölné ki, melyben az addigi számadások megvizsgáltatván, mind a m. kormányának, mind a részvényeseknek tudomására fognak juttatni; egyszersmind pedig ott és akkor lesz helye elhatározni: miként használtassanak fel a nemzetnek színházgyére tett áldozatai, mik legyenek a további évek e tekintetbeni teendői?

Miathogy nálunk szokás minden hazafit telt és vállalat körül gáncoskodni, s az illetőkre kérve nem kérve tanácsokat feltolni: hódolok én is e szokásnak azért, hogy ismeretéselem egyoldalúsággal ne vádoltassék, de csak annyiban, miszerint egész szerénységgel még egy két sürgős teendőt jelezlek ki. Egyik lenne: a színházi bejárásnál a mostani deszka-színiföld helyett egy oszlopos erkelyt emelni, mely alá be is lehessen hajtani. Másik: az öltöző termekbe egy-egy pár egész nagyságu tükör s egy két ruhaszekrény szerzése; amaz, hogy a színész mozgását, öltözékét talpig megláthassa; ez, hogy a drágább és kényesebb kelmejú ruhák ne rücskölődjenek fel- és atóltözéseknél; e két czikk sok kellemetlen jelenettől mentené meg a közönséget. Utolsó: az országos választmány és színügyünk érintett lelkes pártolói egyetértve a színigazgatóval, elegendő bel- és külföldi jeles szindarabokról jó cleve gondoskodnának, meghoztatván azokat, ha lehet első kézből, s ha külföldiek, itt le is fordíttatván, hogy a közönségnek mentől gyakrabban új darabokat látni alkalom, tehát a színházat járni, inger nyujtassék... A ki többet tett nemzeti ügyünkért, kívánjon többet. Én a szerénységet az igényletekben a gyakorlatias ész főjelleget tartom.

Még néhány számot, egy két tényt szabadjon ide jegeznem.

Polyó évi martius 8. megjő az engedély a hazafiak részvételéhez folyamodhatni; april 15-kén a felszólítások kiküldetnek, julius 3. jó remény fejében az építések és javítások megkezdése elhatározatik, egy hazafi 1000 pft összeget előlegez, s 120 véka meszet ajánl s 4-én az építés elkezdődik; Károlyi Lajos színészigazgatónak ajánlatik előbb ideiglenesen, később egész évre megerősítetik. Szeptember folytán a társulat alakul. Ezalatt az építések folynak keményen, tüzbuzgalommal: Pál Sándor és Schütz János urak, mint az országos választmánytól kinevezett felügyelő biztosok folyvást körülötte vannak, Streicher Mihály ur a pénzügyeket kezeli s szekores napszamosok kerítését elősegíti; mikor pénzszekerek nincsenek, Dr. Palaky, Ujfalvi S., b. Bánfi D., gr. Teleki J. gr. Eszterházi Dénes, Magyarai Mihály, gr. Mikó I. id. Tauffer József, Streicher Mihály urak szekerai állnak elő s hordják a követ, földet, vizet... A régi színházépület merőben kión javítva, az új már már lakható, egy min-

den jót remélhető dráma és népszínmű társulat october 1. a művészet istenének oltárán Kolozsvár lelkesedett közönsége örümtapsai közt áldozik!

Itt számok beszélnek, nyilvános tények tesznek tanubizonyságot az iránt: mire fordítottat a hazafiak nemes áldozata, hogyan jártak el színházunk dolgaiban, kikre azok bizva valának. S az illetők — úgy hiszem — nyugodtak keblökben, nyugodtak a jelenkor és maradék ítélete iránt! J. E.

Könyvismertetés.

A Kíóvi csata, hősköltemény, írta Debreczeni Márton, kiadja gr. Mikó Imre. Pest 1834 Emich Gusztáv könyvnyomdája. (Előszóval, az író arcképével, életrajzával.) Diszkiadás dupla velinen, nagy 8-réiben XXXIX és 367 l. (Ára 3 pft.)

Körülbelül három hava, hogy e könyv megjelent. A magyar irodalom központi közlönyei részint felismerhető közönyvel és fölületesen, részint szak- és tárgyavatottan s látszólagos érdekléttséggel nyilatkoznak fölé. Ideje, hogy Erdélynek is saját — bár mily szerény körülmények tudomására jöjen ez irodalmi nagy fontosságú jelenet; hisz író és kiadó erdélyiek, e kis hon diszei ök és a mű mit előállítanak. S napfényre hozásával egyedül és magára még nincs elérve a kitűzött magasztos czél: elterjedése, olvastatása, a nemzeti közértelem általi feldolgoztatása teszi annak végteljesedését.

A testvérhoni sajtó férfiasan biggad, s kellő alaposággal kifejezett véleményeit mi erdélyiekül irányadóknak, okkal móddal elsősegre s ugyszólván döntő tekintélyre jogosítottaknak kívánjuk elismerni. Ez okból én is annak a kérdés alatti mű iránt nyilvánított ítéletét ismertetésem során elől bocsátani, s saját nézeteimet majd csak azután mondani el, jónak látám.

Ismertető két véleményben látja koncentráltan kifejezetteknek a kérdéses mű iránti magyarhoni nézetárvonalatokat, abban t. i. mit föléle az Uj magyar muzeum és Pesti napló referensia nyilvánítanak. Amaz idei szeptemberi (IX) füzetében a 272. lapja így ír: „Irodalmukra nézve régen járt oly termé-
„keny hónap, mint a most végére siető szeptember. Oly becesz oly dolgozatok láttak világot, melyek minden iradalomban csak ritkán létesülnek. Mindenekelőtt a közgyűjelmet „Debreczeni Márton eposzi nagy hagyományára fordítjuk, melyet gr. Mikó Imre „ur ő nagyméltósága áldozatrakész buzgóságának köszön az irodalom s közsön az elhunyt „költő családjá. Czime: A Kíóvi csata sat. „A kritika tiszte lesz e művet fénydalaival „és gyengéivel részletesen ismertetni: de an- „nyit mondhatunk, hogy az helyet követel „minden irodalombarát bármely kised könyv- „tárában.“

Emez szintegy itei szeptember 8-i 204. számában egy ügyes tapintattal és sok átgondoltsággal írt nemes és komoly tartású czikket közöl, minek veleje, czélmóhoz képest összevonva, imez.

„Köszönettel veszszük — ugymond ref. — a derék gróf által fölfedezett, összeillesztett s az elhunyt költő családjá javára kiadott művet, mint legjeleseb férfiak egyikének költői hagyományát, valamint arcképét, s lelkiismeretes gondossággal, meleg érzéssel kidolgozott életrajzát, melyben az író oly szép emléket emel az ő barátjához csatló szeretet- és tiszteletnek. Az életrajznak annyival inkább örvendünk — mond tovább — mivel, hogy a lelkes kiadó szavaival éljünk: „ha valaha, most „valóban nemzeti köteletség jelesének nevével „és emléket fenhagyni: ezek szerznek fajunknak a mivel világ előtt tekintetet, ben- „nők dicsőül meg a haza, ök tarják fen borus napokban a nemzeti önértet égi szikrá- „ját, éltetik a jelent, s buzdítják a késő ma-

„radékok; nekünk nincs jobbaink számára pan- „theonunk fővárosainkban, legyen legalább szí- „veinkben, legyen a nemzeti öntudat- és em- „lékezetben.“ (Előszó 6 lap.) Ezután fájdalomat fejezi ki, hogy e mű szinte 30 éven keresztül hevert eltemetve ismeretlenül, s nem jöhetett ki akkor, mikor irodalmunkra bizonyosan lendítő hatással lett volna, míg most elszigetelt s ugyszólván körön kívüli, bár tiszteletre méltó állást kell neki az irodalom ujjabb viszonyai között elfoglalni, mint a felébredt Epimenidesznek, midőn hatvan éves szendere után unokái köze varázsoltatott át; mely fájdalomat — ref. szerint — azon tudat is nevel, hogy a bányászat és gépészet körében is lángelmű Debreczeninek, ki e részben oly számos és jeles javításokkal és találmányokkal tetézte érdemeit, (Életrajz XVIII—XXII, XXX—XXXI l.) az említett szakokba vágó tudományos munkálatai még mindig kiadatlanok, melyeknek még kétségkívül mindignem, késő kiadás annál okajandóbb, hogy az elhunytunk legalább halála után méltányos igazság szolgáltatassék, ha életében magas czéljait nem valósíthatá. „Parányi forrás volt eredete, mondja szépen és helyesen az életrő — „így végzi előzményeit referens — zaj nélkül „folyt, sok gyöngyöt hányt fel, több maradt „rejtve fenekén; majd csendes nagy folyam- „má lett, rengő hullámmal meszsze meszsze „haladt... s tengerhez még sem érhetett.“ (Életrajz XXXVII. l.)

„Magára a műre nézve oda nyilatkozik ref. hogy polgárisultságunk ujjabb korszaka általában nem hozhat elő tulajdonképi epopocát, s ha igen, ugy nálunk magyaroknál csak azon időpontok lehetnek annak tárgyai, melyeket Vörösmarty (Zalán futása) és Horváth E. (Árpád) kiszemeltek és felhasználáltak. Debreczeni hőskölteményének tárgya: Kíóv ostroma és megvétele, nemzetünk történelmében nem oly nagy momentumu esemény, minő például Trojái a görögökre nézve; más föléli mi XIX. századbeli magyarok azon istenségekbeni hit körén is, mikkel a Kíóvi csatában találkoznak, meszsze kívül esünk! Mind e mellett nem lehet annak nemzetörténelmi alapot nem tulajdonítanunk, a mennyiben a magyar haza megalapítása közvvelen előzményeit, a kezdet kezdetét rajzolván, uralkodó vezéreszméjét azon gondolat képezi, mennyi veszély közt óvta meg, mily következetesen őrizte és segítette a gondviselés azon bajnokokat, kik hivatalva valának Etelo földét visszaszerezni s rajta sok ezreden át virulandó új hont, Hunniát alapítani. Ezen népnemzeti momentum többé teszi a Kíóvi csatát- pusztá hőskölteményéül, bár teljes eposzszá nem emelheti.... Az előadást illetőleg ugy nyilatkozik ref. hogy annak tárgylagosága teljesen elüt azon subjectiv modortól, melyben olaszok, portugolok, francziák és magyar költők is eposzi anyagokat tárgyaltak; e részben Debreczeni műve egészen antikszerű, szerkezete nagyszerű alapra van fektetve, s kivételében változatos és egyszersmind őszhangzó.“

„Végül annak általános becséről, némely hiányok kijelölése mellett, így nyilatkozik: A tiszta nemzeti szellem, mely e műben valódi költőiséggel párosul, a szép képek bősége, a festői leírások, melyek közül többeket az ugynevezett hieroglyphe poétique példányai gyanánt lehetne felhozniunk, a gondolatoknak lelekhez simuló, lélekbe olvadó előadása oly rondkivüli előnyök, melyek annak örök fennmaradást s költészetünkben kitűnő helyet biztosítanak.“

Eddig a magyarhoni irodalom tekintélyes két közlönye.

Ha előttem egyéb czél nem állana, mint a szóban levő művet e lap ujján is egyszerűen megismertetni, ugy az előbeszátottak közlése által feladatomat megoldottának tekinthetném. De elem a mi viszonyaink még egyéb teendőket is szabnak: t. i. oda hatni, hogy e könyv, mint erdélyi írónak ha nem is korszakot alkotó, de annak kétségkívül dicsőségére

váló
tesség
tartalm
sége
s
hogy
lőihöz
szépé
rekvó
éltés-
ker le
ket fe
alább
ja el,
nemes
tegye,
ki fig
és egy
grófné
zeti k
szelék
Jó
nyészi
törék
nyészi
don c
ből jö
ket k
egy e
jövése
hossza
tölt ec
paszta
hájk
kihasa
s hosz
vehető
kat, a
volna.
rek m
valána
tam, h
maradt
ge gy
öntözt
gészes
akarva
kihuzta
máslé
E
kal is
fa nem
ázt ma
lettel
kéje é
jőféle
munka
hogy g
nyefán
nyefák
jőféle
csesebel
nemesi
fákat n
módon
mint a
mód so
oly cz
dó, ho
metszer
akarjuk
elvdg:
gyenge
hatnak.
Eg
annyi v
legyen,

váló műve, Erdély olvasói előtt kellő részlete-
 tességgel megismertessék; gazdag és érdekes
 tartalma, hő nemzeti érzelmű irrodora, s főn-
 séges szelleme iránt a közönségben fogékony-
 ság s olvasási és követési vágy óhrasztessék;
 hogy ekép az elhunytak barátai- és tiszte-
 lőihez, ismerői- és sorsostályosaihoz hazánk
 szépért és jóért égő hőlgyeihez, a nagyratö-
 rekvő ifjúság — mint szintén a hazafias érzelmű
 éltes-osztályhoz, szóval minden jóra való em-
 ber lelkéhez és házához bejutván, nemzetéletün-
 ket felvillanyozza, lelkünk borulatos egén leg-
 alább perczekre a költészet büjos derűjét von-
 ja el, a közérzületet úgy szólván egy szelid
 nemes rezdületbe hozza, szóval azon hatást
 tegye, mit e valóban classica műtől mind az,
 ki figyelemmel olvassa, várni fog. Csak így
 és egyedül így fogván eléretni a kiadó nemes
 grófnak még teljesületlen két célja: a nem-
 zeti közérzelem nemesítése s az árván hagyott
 család javának előmozdítása.

Azonban erről — a jövő számban. 10.

Jóféle cseresznyét ültetés által szaporítani.

Utastásul szolgálhat egy gyümölcsfate-
 nyésztő következendő észrevétele: „Sok ideig
 törekedtem, úgy mond, jóféle cseresznyét tö-
 nyésztetni, s e végre évenként különbözőlé-
 módon cseresznyeágakat ültetni: végre történel-
 mől jövék arra, hogy ültetésre fiatal jöve-
 seket kell alkalmaznunk. Levágtam tudni illik
 egy előbbi évben nemesített cseresznyefa új
 jövéseit, megfeszítgattam, s a keményebbeket,
 hosszabbakat levágtam végeikkel egy vízzel
 tölt edénybe tettem. 10—14 nap mulva tap-
 pasztalám, hogy az ágak erősen kihajlottak,
 héjaik, meddig a vízben állottak nélhany helyt
 kihaladoztak, s a hasadásokban kölesnagyságu
 s hosszúságu domborodások valának észre-
 vehetők. Tovább is a vízbe hagytam az ága-
 kat, a nélkül, hogy rájuk friss vizet töltöttem
 volna. Nyolcz nap mulva a kihajlott gyöke-
 rer már egy negyed hüvelyk hosszúságuak
 valának. Ekkor az ágakat annyira elvágtam,
 hogy a földszíne felett csak egy szem
 maradt, s elültettem oly formán, hogy a gyen-
 ge gyökerecskék a földet elegendőleg meg-
 öntöztem. Az ekként elültetett ágak mind e-
 geszséges jövéseket hajtottak. Meggyőződni
 akarván, hogy a gyökerek növekedtek-e, egyet
 kihuztam, s örömmel látám, hogy gyökerei
 másfél hüvelyknyire nyultak.

Ez ültetési módot az alma- s körtefák-
 kal is alkalmazhatni; mivel azonban a körte-
 fa nem gyökérbajtással ültethető, e szerint
 azt magról kell nemesíteni. Az ily módon sorba
 ültetett cseresznye míg csak egy gyökerecs-
 kéje épen marad, mindig tenyész, évről évre
 jóféle nemesített sarjakat hajt, s maga magát
 munka nélkül mintegy tovább homlítja S mint-
 hogy gyökérrel kihajtott vad s jóféle cseresz-
 nyefánk bőven van, ez a nemesített cseresz-
 nyefákkal is jövendőre történhetnek s egy ily
 jóféle nemes cseresznyefagyökér sokkal be-
 cesesebb mint az, mit vad fából mesterségesen
 nemesítettünk. A jóféle nemes alma- s körte-
 fákat mesterségesen kell tovább plántálni; ily
 módon a vad fákkal is inkább czélt érünk,
 mint az ültetés általi neveléssel, mely utolsó
 mód sokkal hosszabb időt kíván s nem is
 oly czélszerű. Az ültetésnél még megjegyez-
 ndő, hogy az ágak fejeit csak akkor kell le-
 metszenünk, mikor a vízből kiveszszük s el-
 akarjuk ültetni; mikor az ágakat kiültetés előtt
 elvagdadjuk, a kihajlott gyökerek felett csak egy
 rügyecskét kell meghagynunk, mivel a még
 gyenge gyökerek egynél többet nem táplál-
 hatnak.

Olesó fekete tenta.

Egy font kék berzsant meg kell főzni
 annyi vízben, hogy mikor megfőtt 10 font leve-
 legyen, ehhez tenni kell egy és egynegyed ne-

hezék chromsavany kalit (Chromsauer kali); s
 a tenta készen van s mindjárt használhatni.
 Gumi s több afféle nem kell hozzá. Ha az irt
 mennyiségnél több chromsavany teszünk, ak-
 kor a tenta rozsz, s kellemetlen színű lesz. A
 galleses tentánál sokkal jobb, mert üledéket
 nem rak le, s mindig fekete és vékony. A pa-
 pirt a mit ezzel beirunk 24 óráig nedves he-
 lyen, vagy vízben is tarthatjuk a nélkül, hogy
 az irts szétfolyna vagy átútné magát. A víz-
 ben felolvasztott savanyok sem változtatják meg
 színét, midőn a közönséges galles-tenta el-
 enyészik, a kék berzsanyból vitriollal készült
 tenta pedig megveresedik. Az aczéltollat nem
 fogja meg, sőt a rozsdától védi, minthogy az
 aczél-penna zsirmezzel van bevonva, hogy a
 tenta ráragadásától oltalmazza, előre le kell
 azt róla luggal vagy nyirkos nedves fahamu-
 val surlani.

H I R F Ū Z É R .

— Konstantinápolyban egy éremet (mo-
 daille) vertek, a mely emléklül szolgáljon az
 Anglia, Frankhon és Törökország
 közt kötött szövetségre. Ez érem oly nagy
 mint egy forintos és érczevegytökből van.
 Egyik oldalán Napoleont mutatja, a ki jobb
 kezét Victoriának, a balt a szultánnak nyújtja;
 alattuk a török évszám 1271 és e szavak:
 „pour la civilisation“ (a polgáriassodásért). Az
 érem hátlapjára föl van jegyezve, hogy e ha-
 talmasságok a barbárság korlátozására s a czi-
 vilisatio védelmére egyesültek.

— Odessából írják, hogy e virágzó
 kereskedő várost a jelen háboru végtelenül
 lesújtá. A máskor milliókra menő kivétel egy
 hó alatt alig tön 200 rubelt, bevétel pedig é-
 pen semmi sem volt. A legjobb kereskedő há-
 zak is megszünteték fizetéseiket.

— A pápa ő szentsége újra életbe lép-
 teté a máltai-rendet, csakhogy szabály-
 zatában némi módosításokat tön.

— A Gerendai-család Schodel-
 nének méltó emlékoszlopot akar állíttatni
 Nyáregyházán.

— A pesti Lloyd-társulat tagjai
 száma feljül van már a 700-n.

— A bécsi keresk. és iparkamaránál m.
 hó 25-kéig 300-nál több kiállító jelentette
 magát a párisi ipartárlatra.

— A jelen háboru a „képes ujságok“
 keletét is megnagyobbítá. A londoni „Illustrated
 News“ ez év második negyedében össze-
 sen 1,362,136 példányban jelent meg, heten-
 ként tehát 100 ezernél több példányban.

— Frankhon egyik megyéjében nem rég
 egy tízéves fiut itéltek el, a ki hat-
 éves játszóársát boszúból tervszerinti módon
 meggyilkolá.

— Egy francia tüzerliszt kiszámította,
 hogy minden lövés annyi frankba kerül az
 egyesülteknek Sebastopol előtt, a hány kiló
 nehéz a golyó. A 24 fontosból tett lövés te-
 hát 12 frankba kerül. A bombák még drá-
 gábbak.

— Egy bécsi vegytudor jelenleg kísér-
 leteket tesz a patkányokat egy általa feltalált
 légnemmel ölni meg. Ha találmánya sikerül,
 e vegyész még gazdag emberré lehet.

— Oroszország eltöltá a gabonakivittel
 minden határán keresztül.

— Hunfalvi és Greguss „Családok
 könyve“ czim alatt encyclopediai folyóira-
 tot szerkesztenek, a melynek programját a
 napokban küldék szét.

Nyilvános köszönet.

Gróf Bothlen Ádám ur ő nagysága azon
 1000 ezüst forintot, mely a nevezett gróf ur-
 tól 1848-ban novb. 29-én a város által köl-
 csön vételtt vala, és e tőke után a kötlevel
 kelése óta f. évi július 18-ig járuló kamatot,
 öszvesen tehát 1,338 ezüst frt és 10 krt a-
 jándékozván e városi szegények pénztára ja-

vára, ezen nemes emberbaráti alapítványért,
 azon elnyomorodott szegények nevében, kik e
 beceses ajándék jótékonyaságát idő szerint él-
 vezni fogják, a tisztelt gróf urnak hálás kö-
 szönetet nyilvánítni a tanács és v. e. közön-
 ség kedves köteletségének ismeri.

Szabad kir. Kolozsvár városa tanácsából
 november 16-kán 1854.

Wendler,
 id. polgármester.

T Á R C Z A .

Nemzeti színház.

Novb. 25-kén. Othello. Classikus darabok sí-
 került előadása nagy ritkaság, s mi a máit annak
 nevezhetjük, ha követeléseinket tul nem csigázzuk.
 Komárominak a czimszerepben igen sok siker-
 rült momentumta volt s többször zajos tapsokban
 részesült azokon kívül, a melyek érték első kilép-
 tekor mint jutalmazottat. Koszoru sem hiányzottak.
 H. P. Cornelia oly szép, oly szelid, oly művészi
 Desdemona volt, a minő lebeghetett Shakespeare
 lángszelleme előtt. Utána Brabantióról (Szilágyi)
 kell emlékeznünk, mig Gyulai Jagót saját felfo-
 gása szerint elég következetesen adta ugyan, de mi
 e felfogásban nem láttuk azt a finom cselzővőt,
 a mely annyi boldogságnak hátát vet s tervét ki is
 viszi, mig a végeznél maga is belé vesz. Rónai
 (Cassio) Benedek (Roderigo) a játék öszhang-
 zását sokban segíték, mig Filipoviczné (a Jagó
 neje) szerepét ösztelvezeteleni látszott a Klaráival
 a „Színész nő életéből“: Váradínának kellett
 volna e nőt személyesíteni.

Novb. 26-kán. Peluskei notárius, novb.
 28-kán. Egy színész nő élete kerültek színre.
 Ez utolsó ép azon szeropoztással, s ép azon mó-
 don folyt le, mint első adatlásakor, s azért más meg-
 jegyzésünk nincs reá, mint az, hogy tán kissé ko-
 rán került ismét színre, s ezért gyűjtött aránylag
 oly kis közönséget.

Novb. 29-kén. Az élet színtaljai. Vigját. 5
 felvben. Francziából Bulyovszkyné. Ha az ember nem
 akar kritikus lenni, s e darabot inkább bohózatnak
 nézi mint vigjátéknak, jól elmulathat rajta, mind-
 amellet, hogy nagyrészt a keveseknél ismert pá-
 risi élet színtaljai mögé enged pillantanunk. Színe-
 szeink jó kedvvel játsztak, a közönség igen jól ta-
 lállta magát, s azért mi sem akarjuk e darab színta-
 lalait félrerántani. 3.

Gazdasági jegyzetek.

Boreczet készítés tisztá vízből. Chap-
 tal szerint, ha tiszta vízzel megtöltött edényeket rak
 az ember a lerucskolt és forrásban lévő szőlő fel-
 ső színére, ez a víz 2—3 nap mulva szénsava egy-
 léggel úgy megtelik, hogy aztán nem kell egyéb,
 mint nyitva álló üvegekre töltögetni, hogy abból
 mintegy hó alatt jó boreczet legyen.

Champagneit könnyű mód csinálni.
 Vannak olyan borok, melyeknek lassu forrásuk egész
 havakig eltart. Ha ezeket idejében butellákra töltö-
 getjük, habzók lesznek. Frankhonban sem használ-
 ják a must legjavát e tárgyra.

Kappant, rézcét, lúdat hízlatni. Válo-
 gasd meg a borsódat, s a mi nem enni való, abból
 két napig áztass be sós vízbe, s ezzel töltesd azo-
 kat, arra ügyelvén, hogy míg begyökben borsó van.
 más adag ne menjen reá, válujokban pedig mindig
 bőven legyen víz, ha már meghízának; s a ludnak
 nagy mája lesz.

Füstölő kemenczeropedés, közönsé-
 ges vastag nádmez-syrupja igen finom porondat
 kell vegyíteni, s ezzel bekenni; a tapasz le nem vá-
 lik, s kökeménységüvé lesz.

* Kulvizet szappanyozhatásra elké-
 szíthetni, ha a csebrekbe mert kutvizbe égetett
 elefántcsontpor kevertetik ez a méz-részekkel le-
 ülepül s a víz megtisztul.

* Almat sokáig eltartani. Olyanokat kell
 választani, melyekről tudni már, hogy tartósak. Ál-
 talán a gyümölcsöt soha nem kell lejárolt egyene-
 sen téli állomására elrakni; némelyek ugyan is le-
 szedéskor meg sincsenek érve egészen, hanem egy
 szelléztethető házba 8—14 napigis szalmára kirakni,
 s néhányszor megforgatni; mikor pedig elakarjuk
 tenni, megtörölgetjük, különben egy sajtáságos ra-
 gadó nedv huzván be azokat, zamatoztak elvesztik.
 Ha azonban huzamos időre akarunk boldiuk eltar-
 tani, miután megtörölgettük, papírra bonyolítandók
 egyenként s így rendre kis horodókba, nagy ládák-
 ba elrakjuk, minden rend közé tiszta száraz poron-
 dot töltvén, s fenőfa töviset is az egerek ellen;
 ezek után jól be fenekelvén vagy szegzeve fenő-
 faágak között beássuk annyira a földbe, hogy fágy
 ne érje s legalább két lábnyi föld jöjen reá. Eze-
 ket aztán májusig nem kell bántani, de akkor pár
 hét alatt tul kell adni rajtok, mert lég érvén hamar
 rothadni indulnának, s ezért kell minél kisebb edé-
 nyeket alkalmazni.

Agio. Bécs novb. 27-én: arany 28¹/₂, ezüst 23¹/₂.

HIRDETÉSEK.

HIVATALOS.

(545)

(2-3)

Hirdetmény.

Az 1854/5-dik katonai évre a marosújvári cs. k. sóbánya hivatal számára szükségletre természetnyék és épület-anyagok beszerzésére, melyek a következők u. m.

3,300 bécsi mérő elegy búza, 1,100 " török búza, 1,000 köb. (cubik) öl tűzifa, és 1,500 darab 7/8 hüvelyk vastag s 1 öl hosszú cserfa — a meghatározott minta (mustra) szerint kifaragva — e folyó év december hónapja 15-dik napjának reggeli 9 órájára a m. ujjvári cs. kir. sóbányászati hivatal irodájában csakis írásba teendő ajánlatok (Offertek) szerint végrehajlandó ársohköntési csődület (minuendo licitatio) fog tartatni; s a fentebb irt cikkek beszállítása a legkevesebbet vállalkozónak következő föltételek alatt fog átengedtetni.

1-ör. A gabona beszállításának a sóbányászati hivatal és a vállalkozó által közösen meghatározandó időszakokban kell megtörténni.

2-ör. A beszállítandó gabonának tökéletesen érett, telibeli s tisztának kell lenni; jelesen az elegy gabona fele-részben jó tiszta búza, s fele-részben egészséges rozsból kell hogy álljon.

3-ör. A tűzi fának nagyobb része száraz, hasított bükk- vagy tölgyfa legyen; ág nélküli, s minden szálnak hossza egy bécsi öl. A nem egészen szárazba köb (cubik) ölenek 1 öl szélesség s egy öl hosszúság mellett — 7 láb magasnak kell lenni. — A tűzifa beszállításának utó-határideje jövő 1855-dik évi május utolsó napja, az épületre való cserfának pedig februárius vége.

Azon vállalkozók tehát, kik a fentebb irt cikkekkel akár egészen, akár részben beszállítani akarják, felszólítanak e tárgyban írásba teendő ajánlatokat — azok mennyiségéhez aránylagosítandó 5 cent bálnapénzrel a m. ujjvári sóbánya hivatalhoz, a fentebb megirt határnap órájáig személyesen beadni vagy postán bérmentve elküldeni.

Minden ajánlat külön külön egy 15 kros bélyeges iv papírra írva fog érvényes lenni, mely jól lepecsételve ezen kulirattal: „ajánlat a m. ujjvári sóbánya hivatal számára szállítandó természetnyék és épület-anyagok tárgyában” láttassék el; s a következő tartalommal:

1-ör. Fejzessék ki abban nyilván, hogy a vállalkozó a beszállítási föltételeket jól megértette, s magát annak minden pontja teljesítésére ajánlja.

2-ör. Iródjék meg pontosan az általa beszállítandó természetnyék vagy épület-anyagok mennyisége azok árával együtt, mely árak betűvel is leírandók.

3-ör. Tartalmazza a vállalkozónak vezetői- s kereszti-nevét, lakhelyével együtt.

4-er. A vállalkozónak saját kézalíratát. —

A fentebb megirt cikkeknek akár egészen, akár részben beszállítani ajánlkozóját az általa teendő ajánlat (Offer) annak beadása után rögtön kötelezi, s erre az általa tett bálnapénz kezességül szolgál, mely a kir. kamarának birtokában marad, ha a vállalkozó magát ajánlatának teljesítésétől netalán vonogatná; a kir. kamara pedig csak akkor esik e tárgy kötelezettség alá, midőn az ajánlkozó a maga ajánlatának elfogadása felől tudósított.

Az ajánlat (Offer) elfogadása esetében az abba tett bálnapénz az ajánlat elfogadásától számítva 14 nap alatt 10 cent biztosíték mennyiségére (Cautióra) kiegészítendő.

Ajánlat (Offer) példánya:

Alábbirt ajánlom magam a marosújvári cs. kir. sóbányászati jövő 1855-dik évi szükségletre beszállítandó . . . fl. . . kr. ezüst Rft. árban (mely ár betűvel is kiirandó); s kötelezem magam ezen természetnyék vagy épület-anyag mennyiségét a cs. kir. sóbányászati hivatal által meghatározandó időszakokban az ottani szerfárba (magazinumba) beszállítani. És egyszersmind nyilvánítom, hogy a beszállításra meghatározott s általam megértett föltételeket reám nézve teljesen kötelezőknek lenni ismerem.

A kir. kamarának biztosítására ezen ide zárok . . . fl. . . kr. ezüst Rftot banknotokban, s kötelezem magam ajánlatom elfogadása után iteni bálnapénzemet a felvállalt beszállítási mennyiségre megkivántató 10 cent pénzmennyiségig — mint biztosítékul (Cautioul) teendő kiegészítősére.

A cs. kir. sóbánya hivatal.

M. Ujjvárt, novb. 24. 1854.

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(538)

(2-3)

3781.

HIRDETÉMÉNY.

Kolozsvár sz. kir. városa tanácsa által közhírré tételik: hogy volt kereskedő néhai Püspöky Antal, mult 1853-dik év május hó 9 kén e városban — végrendeletkezés hátrahagyása nélkül — elhalálozott. Minthogy ezen bíróság előtt nincs tudva: vajjon és mely személyeket illet az elhalt hagyatékaohzi örökség; ennél fogva mind azok, kik erre bár mely jogczimból igényt támaszhatnak velnek, felszólítanak, hogy örök-jogukat az alább kitelt naptól számítandó három hónap és 15 napok alatt ezen hatóságnál jelentsék, s örök joguk kimutatása mellett örökös nyilatkozatukat nyujtsák be: ellenkező esetben a hagyaték, melyre nézve azalatt tanácsi irnok Végb József hagyatéki gondnokul rendeltetett — azokkal, kik örökösöknek nyilatkoztak, fog tárgyalatni, s nekik átadatni; a hagyaték el nem foglalt része pedig, vagy ha örökösnek senki nem nyilatkozott volna, az egész hagyaték — mint örökös nélküli — az álladalom által fog behuzatni.

Szabad kir. Kolozsvár városa tanácsából novb. 16-kán 1854.

Wendler Frigyes s.k. ideigl. polgármester.

(539)

(2-3)

3781.

HIRDETÉMÉNY.

Kolozsvár szabad kir. városa tanácsa által mind azok, kiknek mint hittelezőknek végrendelet nélkül mult 1853-ik év május hó 9-kén e városban elhalt kereskedő néhai Püspöky Antal hagyatéka ellen követelésök van, felszólítanak, hogy ezen bíróság előtt igényeik bejelentése és igazolása végett jövő 1855-ik év martius hó 2-dik napján délelőtti 10 órára jelenjenek meg, vagy addig kérvényeket írásban adják be; ellenkező esetben a hagyatékhoz, ha ez a bejelentések s követelések kifizetése által kimerítettik, további igényök csak annyiban leend, a mennyiben őket zálogjog illeti.

Szabad kir. Kolozsvár városa tanácsából novb. 16-án 1854.

Wendler Frigyes s.k. ideigl. polgármester.

(541)

(2-3)

Egy fejős és két borjuzó bivaló eladó. Hidutca 309 sz.

(540)

(2-2)

Hosszuaszoí ev. ref. lelkész Ágoston Mózesstől elloptak novb. 12-kén vasárnap délután két lovat. A lovak ismeretelő jegyei ezek: mindkettő egyformán barna, egyenlő termetű, zömök, kicsi, az egyiknek (Pajtásnak hívták) egyik füle mintha le lett volna törve tövében lógott egyikéssé. A másiknak (Barna neve) két első körme közepén meg volt hasadva, hátulsó lábain a csuklójában három ujnyi vastagságú fehér karika volt, s mind két lábainak körmei fejérsárgások voltak. Egyiknek farán — ugyan ennek ilyen forma jegy AD (Aldoboly, onnan vette volt anyám) még alig látható volt, 8-9 évesek voltak. A ki megtalálandja, az a lovak becsü-arának egy tizedét kapja jutalmul a tulajdonostól.

Jelentést tehetni Kolozsvárt az ev. ref. collegiumban Ágoston Pálnál, Nagy Enyhed az ev. ref. collegiumban Sámuel Józsefnél, Sáremberken ev. ref. lelkész Gardn Mártonnál, Balásfalván a patikánál, Háromszék Sepsz Szentkirályban özv. Ágoston Istvánnénál, és a tulajdonos hosszuaszoí ev. ref. lelkész Ágoston Mózesnél.

(535)

(2-4)

STAJER FÜNEDV mellbetegeknek.

Nagyon ajánlható ezen nedv: köhögés, nátha, hurut, torok- és mell-fájásban. Gyermekeknek is nagyon hasznos. Korosabbaknak, kivált tüdőbetegeknek nagyon ajánlható.

Raktár Kolozsvárt KOZAK EDUÁRD Katonához czimzett fűszerkereskedésében.

Csakugyan ott található palaczkférgék elleni irtó-szert is.

(551)

Dr. Hartung-féle cs. kir. szabadalmazott

CHINAHÉJ-OLAJ,

a hajnövet megtartására és szépitésére;

egy üveg használati utmutatással együtt 50 pkr.

NÖVÉNY-HAJKENŐCS,

a hajnöves fölélesztésére és erősítésére; egy köcsög használati utmutatással együtt 50 pkr.

A dr. Hartung-féle hajnövesztő-szerek, bebizonyult különö jó tulajdonságaik s jutányos áraik által igen kedvezőleg különböznek az oly sok részről dicserő macassar-, lapugyókér- s minden más egyéb hajolaj és hajkenőcsöktől, s e szerint azok mellán mint e memben a legjobb és legjutányosabb lolkismeretesen ajánlathatnak. Ez iránti kimerőbb leírások ingyen szolgáltatnak, és megak a szerek valódi és nem hamisított állapotban kaphatók Kolozsvárt egyedül a WOLFF testvérek gyógyszerertárában, valamint

Szebenben: Zóhrer Ferencznél. Brassóban: Stenner, Hoffmann és Konopaseknél, M. Vársárhelyt: Fogarassy Demeternél, Tordán: Vélies Györgynél és Sogesvárt: Misselbacher J. B-nél található.

(552)

NÖVÉNY-FOGPOR

G. J. POPP-tól,

Fogorvos s az Anatherin-szájviz sat. kiv. tulajdonosa.

E növény-fogpor aként tisztítja a fogakat, hogy naponkénti használat által nem csak a szokott, annyira kellemetlen borkó távolítatik el, de a fogak zomancza fejérb és gyöngédebb lesz; erősíti a foghúst, s ez által a már megromlott fogak épségét visszaadja, és kellemes illatával a száj legrosszabb szagát is eltávolítja.

Egy skatulya ára 36 kr. pp. Található Kolozsvárt Dietrich S. kereskedésében.